

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ทางวัฒนธรรม :
ศึกษาวิเคราะห์จากการวิจัยของคณะวิจัยชาวต่างประเทศที่มีนักวิจัยไทยเป็นผู้ช่วย

วิทยานิพนธ์

เสนอต่อคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
เพื่อเป็นส่วนประกอบของการศึกษา

สำหรับปริญญา

รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

โดย

นายรัช วัชยภิษฐ์

ตุลาคม ๒๕๖๐

การวิจัยทางสังคมศาสตร์ทางวัฒนธรรม :

ศึกษาวิเคราะห์จากการวิจัยของคุณะวิจัยชาวต่างประเทศที่มีนักวิจัยไทยเป็นผู้ช่วย

อนุมัติ :

..... *อมร รัตนาภัย* ..... ประธานกรรมการ
(ดร. อมร รัตนาภัย)

..... *จิราพร ใจวงศ์* ..... กรรมการ
(อาจารย์ศศยา สุวรรณะชญ)

..... *วิมล วัฒนศิริ* ..... กรรมการ
(อาจารย์สมิทธิสมการ)

คำนำ

การทำวิจัยทางสังคมศาสตร์ในประเทศไทย เพิ่งจะมีการดำเนินงานกันอย่างจริงจังเมื่อไม่นานมานี้ ความเคลื่อนไหวดังกล่าวส่วนใหญ่ส่วนหนึ่งเป็นผลงานของนักวิชาการชาวต่างประเทศ ที่ส่งผลให้นักวิชาการชาวไทยได้ทราบถึงผลของการปฏิบัติงาน และวิธีดำเนินงาน

วิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิจัยทางสังคมศาสตร์ทางวัฒนธรรม: ศึกษาวิเคราะห์จากการวิจัยของคณะวิจัยชาวต่างประเทศที่มีนักวิจัยไทยเป็นผู้ช่วย" นี้ เป็นความพยายามทางด้านวิชาการส่วนหนึ่งของผู้เขียน ที่จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคบางประการที่นักวิชาการชาวต่างประเทศประสบในขณะมาดำเนินงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ทางวัฒนธรรมในสังคมไทย

อนึ่ง ความเจริญก้าวหน้าของวิชาสังคมศาสตร์ทั้งหลาย ย่อมต้องอาศัยผลงานการค้นคว้าและการวิจัยของนักวิชาการที่เกี่ยวข้องอยู่กับสาขาวิชานั้น ๆ ยิ่งนักวิชาการมีการค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมมากขึ้นเท่าใด ก็ยิ่งทำให้ความก้าวหน้าของวิชาการด้านสังคมศาสตร์มีมากขึ้นเท่านั้น

เป็นที่น่ายินดีว่า การศึกษาค้นคว้าและการวิจัยของนักวิชาการในเมืองไทยเกี่ยวกับสาขาวิชาต่าง ๆ ทางด้านสังคมศาสตร์นั้นกำลังมีเพิ่มมากขึ้นทุกวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะที่ประเทศกำลังพัฒนาเช่นนี้ มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานทั้งหลายจะต้องรู้ขอบเขตของปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมศาสตร์ก่อนเป็นเบื้องต้น กรณีเช่นนี้ความสำคัญของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ยิ่งเพิ่มมากขึ้น เพราะการวิจัยด้านสังคมศาสตร์เกี่ยวพันกับด้านอื่น ๆ อย่างแยกไม่ออกเหมือนลูกโซ่ เช่น การวางแผนพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ดังนั้นแรงผลักดันเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่จำเป็นในแขนงวิชาต่าง ๆ สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ อันส่งผลให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยทางสังคมศาสตร์นี้ จึงเป็นความจริงอย่างยิ่ง

อย่างไรก็ตาม ในส่วนตัวของผู้เขียนเอง ความจริงที่ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยทางสังคมศาสตร์ดังที่กล่าวมานั้น น่าจะเป็นความภาคภูมิใจของนักวิชาการชาวไทยมากยิ่งขึ้น ถ้าผลงานการศึกษาค้นคว้าหรือการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์ทั้งหลายภายในประเทศไทย และที่เป็นผลประโยชน์ต่อแผ่นดินไทยโดยตรง เป็นของนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ที่เป็นคนไทย

ชวช วิชัยศิษุ

คำขอบคุณ

ความสำเร็จในการ เรียบเรียงวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ขึ้นอยู่กับคำแนะนำและความปรารถนาดีของหลายท่านด้วยกันทั้งในด้านการงานและส่วนตัว ซึ่งผู้เขียนถือว่า จะละเว่นเสียมมีใครที่จะกล่าวถึงบุญคุณของท่านเหล่านั้นหมดต่อผู้เขียน

ความปรารถนาดี และคำแนะนำในเบื้องต้นทั้งการให้กำลังใจตลอดระยะเวลาของการเขียนวิทยานิพนธ์ ที่ผู้เขียนได้รับจาก ดร. อมร วิชาลัยย์ ผู้อำนวยการสำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ นั้น เป็นสิ่งที่ผู้เขียนไม่มีวันลืมชั่วชีวิตนี้

การพยายามอบรมสั่งสอนในรายวิชาที่ว่าด้วยระเบียบวิธีการวิจัย และการเปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับงานวิจัยสนามในระยะเริ่มแรกที่ผู้เขียนเข้ามาเป็นนักศึกษาของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จาก อาจารย์รัตยา สุวรรณะชญ เป็นการสร้างเส้นทางชีวิตที่ดีให้กับผู้เขียนโดยตรง

การสนับสนุนทางการเงินจาก The Arthur I. Appleton Foundation ตลอดระยะเวลาของการศึกษา

ความช่วยเหลือทางการเงินการแก้ไขข้อความบางตอนของวิทยานิพนธ์จากคุณเศรษฐพร คุณศิริพิทักษ์ เพื่อนผู้ใกล้ชิดและหวังดี

นอกจากนี้แล้ว ในทางส่วนตัวของผู้เขียน ความสนับสนุนทั้งทางการเงินและกำลังใจที่ผู้เขียนได้รับตลอดเวลาจากบิดาและมารดานั้น เป็นสิ่งสำคัญมากที่แสดงให้เห็นถึงความรักและหวังดีที่บิดามารดามีต่อบุตร

ผู้เขียนไม่มีวันลืมการส่งเสริมทางการศึกษาค้นคว้าการให้กำลังใจที่ผู้เขียนได้รับอย่างสม่ำเสมอจากญาติผู้ใหญ่ ๒ ท่าน คือ คุณลิขิต และคุณลมุล สมบัติศิริ

ท้ายที่สุดนี้ ผู้เขียนขอจากจำและจารึกไว้ซึ่ง ความเมตตาใจอันดีงามของสุภาพสตรีผู้หนึ่ง
ซึ่งสนับสนุนและส่งเสริมความก้าวหน้าทางการศึกษาของผู้เขียนตลอดมา ตั้งแต่เริ่มเข้าเป็นนักศึกษา
ของคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ความดีประการหนึ่งประการใดที่อาจมีขึ้น
จากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้เขียนขอมอบให้แก่เธอเพื่อเป็นของขวัญวันเกิดสำหรับปีพุทธศักราช ๒๕๑๐

ธวัช วิชัยภักฐ์

ABSTRACT

Social Science Research in Different Culture. A Case Study of the role of Thai Research Assistant Assisting Foreign Researchers.

The burgeoning field of social science research in different culture has raised a number of questions concerning the special methodological and conceptual difficulties that beset the field. In some respects these are merely special cases of problems facing all social science researchers, yet in other ~~respects~~, the issues are either more salient or prominent and stubborn or are nearly unique to situations involving more than one ethnic group. Unless these problems are defined and examined there is some danger that we may accumulate data having generality and less validity.

The author has been a Thai Research Assistant to both Western individual and team researchers who did social science research cross-culturally in Thai society.

After their field research projects on Thailand were finished, it was felt by this writer that ordinary research methodology in different-cultural social science research encounters special difficulties. The researchers themselves found this out more and more everyday as they carried out their projects.

This thesis is a small attempt to classify those western¹'s research problems in field studies of Thai society. Data is based on both research documents or texts and his field experience.

Before plunging into further issues, it may be well to point out that different-cultural social science research is not new to Thailand. Western ethnographers and cultural anthropologists have been pioneers and were understandably interested in describing those concerned phenomena most readily observable; customs, rituals, tools, techniques of wresting a livelihood tribal organization, kinship patterns, stratification and the like. Although one cannot say these pioneering and continuing efforts were not concerned with the background and intentions of various indigenous people, the bulk of the data were mostly descriptive and a central conceptual problem has been one of devising a proper taxonomy which will facilitate the comparability of the observations taken in various parts of the country.

The author has set up one main hypothesis of the study which says, "There is positive correlation between different-cultural research results and the communication to be used by the researchers." In addition, he also presents other six hypotheses which all have been correctly proved in Chapter 3.

Suggestions presented here are instruments to be used in field work for collaborators, i.e., research assistants from each locality in which studies take place, and for researchers who will do any different-cultural research in the social sciences.

This thesis may be considered as a leading direction to any further study of the same discipline.